

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 338/2019-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. novembra 2019 predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti KOPRO, s. r. o., IČO 36 574 694, Nižná Myšľa 226, zastúpenej advokátkou JUDr. Danicou Holováčovou, advokátska kancelária, Čajakova 5, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Ncb 5/2019 a jeho uznesením z 20. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti KOPRO, s. r. o., odmieta pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Stážnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. augusta 2019 elektronicky doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti KOPRO, s. r. o., IČO 36 574 694, Nižná Myšľa 226 (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského

súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Ncb 5/2019 a jeho uznesením z 20. júna 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Ncb 5/2019 z 20. júna 2019 vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa sa v konaní vedenom Okresným súdom Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 Cb 3/2017 domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) vylúčenia ako spoločníka z obchodnej spoločnosti sťažovateľky.

3. Sťažovateľka v konaní vedenom okresným súdom namietla zaujatosť konajúcej sudkyne JUDr. Tatranskej z dôvodu, že 6. júna 2019 sa konateľka sťažovateľky [REDAKOVANÉ] dozvedela, že JUDr. Pribula (tiež sudca okresného súdu) má napomáhať žalovanému tak, že chodí za sudcami a ovplyvňuje ich vo všetkých sporoch, ktoré sa vedú medzi [REDAKOVANÉ] (konateľkou sťažovateľky), jej manželom [REDAKOVANÉ] (spoločníkom sťažovateľky) a žalovaným (tiež spoločníkom a konateľom sťažovateľky). Podľa vedomosti [REDAKOVANÉ] práve JUDr. Pribula sa chválil, že všetko je so sudkyňou JUDr. Tatranskou vybavené a že zbytočne pôjde sťažovateľka na pojednávanie. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] sa s JUDr. Pribulom dlhoročne poznali, pričom ešte v roku 2011, keď sa rozhodovalo o obsadení funkcie predsedu okresného súdu, mal mať JUDr. Pribula eminentný záujem na tom, aby túto funkciu získala práve JUDr. Tatranská (jeho vlastnými slovami jeho pravá ruka). K tomu všetkému sa v rámci námietky zaujatosti poukázalo aj na zbytočné prietahy v konaní, ktoré JUDr. Tatranská nijako neodstránila.

4. V rámci doplnenia námietky zaujatosti sťažovateľka 17. júna 2019 uviedla, že pri nazretí do súdneho spisu sa zistilo, že sudkyňa JUDr. Tatranská už mala v spise vytlačené dva vzory rozsudkov v obdobných právnych veciach, ktoré sa tak isto týkali problematiky vylúčenia spoločníka z obchodnej spoločnosti, pričom v oboch prípadoch potvrdzovali prvostupňové rozhodnutia, ktorými boli žaloby o vylúčenie spoločníka zamietnuté. Je tak zjavné, že ešte pred prvým pojednávaním, resp. pred oboznámením sa s dôkazmi, si už JUDr. Tatranská utvorila subjektívny názor na to, ako vec rozhodnúť v neprospech sťažovateľky. Podľa názoru sťažovateľky tým došlo k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru.

5. [REDAKOVANÉ] ako konateľka sa dozvedela skutočnosti nasvedčujúcej tomu, že kolega JUDr. Tatranskej JUDr. Pribula mal túto ovplyvňovať s cieľom dosiahnutia rozhodnutia v prospech žalovaného. O tom, že sa mu to podarilo, svedčí aj to, že v súdnom spise sa ešte pred prvým pojednávaním nachádzali vytlačené rozhodnutia dvoch krajských súdov v obdobných veciach. Je tak zjavné, že JUDr. Tatranská v rozpore so zásadou ústnosti si utvorila právny názor na vec ešte predtým, než vôbec došlo k meritórnemu prejednaniu veci a k vykonávaniu dokazovania. Preto je dostatočne odôvodnený záver o tom, že JUDr. Tatranská sa objektívne nejaví byť nezaujatá, čo odôvodňovalo potrebu jej vylúčenia zo strany krajského súdu ako nadriadeného súdu, pretože vzhľadom na jej pomer k veci boli prítomné pochybnosti o jej nezaujatosti.

6. Sťažovateľka poukazuje aj na to, že z hľadiska kvality odôvodnenia je napadnuté uznesenie krajského súdu nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale aj zmätočné a ako celok nezákonné.

7. Krajský súd v odôvodnení uznesenia poukazuje na to, že uznesením okresného súdu zo 6. apríla 2017 bolo konanie zastavené, keďže žaloba mala byť podaná právnu zástupkyňou sťažovateľky, plná moc ktorej mala byť podpísaná len jedným z konateľov sťažovateľky, a to [REDAKOVANÉ]. To však nekorešponduje s obsahom spisu, pretože v rámci konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 17 Cb 3/2017 (o vylúčení spoločníka zo spoločnosti) nikdy nedošlo k zastaveniu konania. Došlo k tomu totiž v rámci iného konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 33 Cb 106/2016, avšak predmetné uznesenie okresného súdu krajský súd zrušil a konštatoval, že nemožno reálne očakávať, aby obchodná spoločnosť, ktorá sa chystá žalobou uplatniť nároky voči konateľovi, bola nútená získať jeho súhlas na podanie žaloby. Uvedená časť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu je teda bezpredmetná a v uznesení sa vôbec nevysvetľujú dôvody, pre ktoré nebola JUDr. Tatranská z konania a rozhodovania vo veci vylúčená. To spôsobuje nepreskúmateľnosť a zmätočnosť uznesenia.

8. Sťažovateľka poukazuje aj na značné prieťahy v konaní, ktoré viedli až k podaniu ústavnej sťažnosti.

9. Napokon sťažovateľka uvádza, že uznesenie krajského súdu sp. zn. 3 Ncb 5/2019 z 20. júna 2019 sa stalo právoplatným doručením jej právnej zástupkyňi, k čomu došlo 2. júla 2019. Zdôrazňuje tiež, že proti uzneseniu krajského súdu nemožno podať odvolanie, ale ani dovolanie, a preto je podľa jej názoru daná právomoc ústavného súdu.

10. Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„I. Krajský súd v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn.: 3Ncb/5/2019 zo dňa 20. júna 2019 porušil základné právo obchodnej spoločnosti KOPRO, s.r.o. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn.: 3Ncb/5/2019 zo dňa 20. júna 2019 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

III. Obchodnej spoločnosti KOPRO, s.r.o. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 415,51,- EUR, ktorú je Krajský súd v Košiciach povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Danice Holováčovej so sídlom v Košiciach, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

11. Sťažovateľka taktiež požaduje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Ncb 5/2019 z 20. júna 2019 z dôvodu, že v dôsledku právnych následkov tohto uznesenia by hrozila sťažovateľke ujma, pričom odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

II.

Skutkový stav veci

12. Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Ncb 5/2019 z 20. júna 2019 vyplýva, že sudkyňa okresného súdu JUDr. Tatranská nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci okresného súdu vedenej pod sp. zn. 17 Cb 3/2017.

13. Po konštatovaní obsahu podania sťažovateľky z 10. júna 2019 obsahujúceho námietku zaujatosti voči JUDr. Tatranskej krajský súd uvádza obsah vyjadrenia JUDr.

Tatranskej k námietke zaujatosti a napokon konštatuje obsah doplnenia námietky zaujatosti sťažovateľky zo 17. júna 2019.

14. Podľa názoru krajského súdu po posúdení obsahu vznesenej námietky zaujatosti zo strany sťažovateľky a vyjadrenia JUDr. Tatranskej bolo potrebné dospieť k záveru, že nie sú splnené podmienky pre vylúčenie JUDr. Tatranskej z prejednávania a rozhodovania v tejto veci. Krajský súd pritom cituje znenie ustanovení § 49 ods. 1 a § 52 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku.

15. V ďalšom krajský súd s poukazom na čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 dohovoru uvádza, že neoddeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Nestrannosť a nezaujatosť sudcu je jedným z hlavných predpokladov spravodlivého rozhodovania a jedným z hlavných znakov dôvery občanov a iných subjektov v právo a právny štát. Účelom ustanovenia § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, nezaujatému prístupu k stranám sporu a ich zástupcom a tiež k predídeniu možnosti neobjektívneho rozhodovania. Toto zákonné ustanovenie preto predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu k veci alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu alebo k ich zástupcom, ktorý spochybňuje jeho objektívny postoj pri prejednávaní a rozhodovaní veci. Takúto situáciu možno predpokladať najmä, ak ide o príbuzenský vzťah k stranám alebo ich zástupcom, priateľský alebo nepriateľský vzťah k týmto osobám alebo osobám im blízkym, osobný alebo ekonomický záujem na ukončení veci a pod. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby vo vzťahu k stranám sporu postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (III. ÚS 71/1997). Ustanovenie § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku je výnimkou z ústavnej zásady uvedenej v čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, podľa ktorých nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Pri rozhodovaní o námietke zaujatosti a vylúčení zákonného sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci môže odvolací súd vylúčiť zákonného sudcu iba výnimočne

z naozaj závažných dôvodov, ktoré zjavne bránia zákonnému sudcovi konať a rozhodnúť vo veci v súlade so zákonom, nezaujato a spravodlivo.

16. V danej veci sťažovateľka v námietke zaujatosti poukázala okrem iného na to, že JUDr. Tatranská bola ovplyvnená JUDr. Pribulom, že JUDr. Pribula s JUDr. Tatranskou vybavil úspech žalovaného, a teda že sťažovateľka bude zbytočne chodiť na nariadené pojednávania, čo vyplýva aj z toho, že v spise sa nachádzali rozsudky Krajského súdu v Žiline a Krajského súdu v Bratislave, ktorými boli potvrdené prvostupňové rozsudky o zamietnutí žalôb o vylúčenie spoločníka. V ostatnej časti námietky sťažovateľka popisovala vzťahy s JUDr. Pribulom.

17. Objektívna nestrannosť je založená na vonkajších prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci, k stranám sporu a k zástupcom strán sporu. V každom jednotlivom prípade vznesenej námietky zaujatosti z dôvodu vonkajších prejavov sudcu k strane sporu (ako to namieta sťažovateľka) treba prihliadať na to, či povaha a stupeň vzťahu sudcu k strane sporu a jeho prejavov voči strane sporu môžu vyvolať zdanie nestrannosti súdu. Významná pre takéto posudzovanie je len taká obava z nedostatku nestrannosti konajúceho sudcu, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Preto je potrebné vždy posúdiť konkrétne okolnosti prípadu podľa objektívneho kritéria, teda nie podľa subjektívneho kritéria sudcu či podľa subjektívneho kritéria strany sporu, ktorá vzniesla námietku zaujatosti.

18. Krajský súd preto na základe obsahu spisu posudzoval preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti JUDr. Tatranskej vo vzťahu k sťažovateľke. Zistil, že žaloba bola podaná okresnému súdu 13. januára 2017. Dňa 14. júla 2017 súd priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov a zároveň uznesením z toho istého dňa vyzval žalovaného, aby v lehote 15 dní od doručenia uznesenia sa písomne vyjadril k žalobe, uviedol rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, pripojil listiny, na ktoré sa odvoláva, a označil dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ak uplatnený nárok v celom rozsahu neuznáva. Uznesením zo 6. apríla 2017 okresný súd konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, keďže žaloba bola podaná právnu zástupkyňou sťažovateľky, plná moc pre ktorú bola podpísaná len jedným

z konateľov ([REDACTED]), v dôsledku čoho nejde o platne udelenú plnú moc v zmysle spoločenskej zmluvy sťažovateľky. Termín pojednávania bol nariadený na 13. máj 2019 a bol odročený na 11. jún 2019. Dňa 10. júna 2019 bola okresnému súdu doručená námietka zaujatosti vznesená [REDACTED] ako konateľkou sťažovateľky.

19. Žalovaný považuje námietku zaujatosti vznesenú sťažovateľkou za podanú oneskorene a bez vecného odôvodnenia, a preto žiada, aby nadriadený súd rozhodol, že JUDr. Tatranská nie je vylúčená z prejednávania veci okresného súdu sp. zn. 17 Cb 3/2017.

20. Vzhľadom na uvedené skutočnosti krajský súd námietku zaujatosti nepovažoval za dôvodnú a podľa ustanovenia § 54 ods. 2 Civilného sporového poriadku JUDr. Tatranskú nevyhlásil z prejednávania a rozhodovania predmetného sporu.

III.

Relevantná právna úprava, judikatúra a posúdenie veci ústavným súdom

21. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

22. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

23. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

24. Na prerokovanie ústavnej sťažnosti a na rozhodnutie o nej nie je daná právomoc ústavného súdu.

25. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

26. Ako to sťažovateľka správne konštatuje, podľa platnej právnej úpravy proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 3 Ncb 5/2019 z 20. júna 2019 nie sú prípustné nijaké priame účinné prostriedky nápravy (ako odvolanie, resp. dovolanie). Napriek tomu však nemožno podľa názoru ústavného súdu súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, podľa ktorého právomoc ústavného súdu je v tejto veci daná.

27. Podľa § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

28. Podľa § 365 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku odvolanie možno odôvodniť len tým, že ... rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,...

29. Podľa § 420 písm. e) Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak ...rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd...

30. Z dikcie ustanovenia § 49 ods. 1 Civilného sporového poriadku („Sudca je vylúčený...“) vyplýva, že k vylúčeniu sudcu dochádza priamo zo zákona, ak sú dané dôvody na jeho vylúčenie, nie teda až rozhodnutím súdu o jeho vylúčení. Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku [teraz § 420 písm. e) Civilného sporového poriadku] posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd procesného súdu, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti. Inštitút vylúčenia sudcu je objektívnou procesnou kategóriou a tým i zásadne nezávislou (okrem uvedenej situácie pozitívneho rozhodnutia o vylúčení sudcu) na samotnom rozhodovaní podľa ustanovenia § 16 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku [teraz § 54 ods. 1 Civilného sporového poriadku]. Uvedené závery vyplývajú z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 153/96 uverejneného v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod č. 59/1997, čiastka 5 – 6.

31. Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že neexistuje žiadna vecná, ale ani procesná prekážka, aby v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená znovu bez ohľadu na to, že ju vyriešil prejudiciálne už súd nadriadený súdu procesnému, najmä keď skutkové okolnosti prípadu vo vzťahu voči namietanému sudcovi budili dôvodné pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dovolací súd tak môže urobiť len v prípade, že tento dovolací dôvod bol uplatnený a ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti (Števček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kol. VELKÉ KOMENTÁRE Civilný sporový poriadok. Praha : C. H. BECK, 2016. s. 1370).

32. Aplikujúc už uvedené všeobecné právne princípy na prejednávaný prípad možno konštatovať, že sťažovateľke v ďalšom konaní vedenom okresným súdom nič nebude brániť v tom, aby v prípadnom odvolaní proti budúcemu rozsudku okresného súdu s poukazom na ustanovenie § 365 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku namietala, že vo veci rozhodovala priamo zo zákona vylúčená sudkyňa JUDr. Tatranská. Rovnako v prípadnom

dovolání proti budúmu rozsudku krajského súdu bude môcť s poukazom na ustanovenie § 420 písm. e) Civilného sporového poriadku namietat' to isté.

33. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2019

Jana Laššáková
predsedníčka senátu